

Kunigo šaltinis

Turistinė vertė

Sinonimai

Gerdašių šaltinis,
Gerdašių šventvietės šaltinis

Koordinatės

LKS: 491178; 5979475

Adresas

Lazdijų r. sav., Leipalingio sen., Gerdašių miškas Sventijansko–Lipliūnų kilpoje, Nemuno kairysis krantas. Šaltinis yra Nemuno paslėnyje apie 1,7 km į V–PV nuo Gerdašių bažnyčios, esančios piečiausiam Lietuvos bažnytkaimyje. Jį nesunkiai pasieksite iš Druskininkų per Mizarus ir Lipliūnus (apie 10 km), o nuo Gerdašių per pievas tarp miškų dar pavažiavę vakarų krypties keliūkščiais į upės kilpos gilumoje arčiausiai Nemuno esantį vienkiemį. Nuo vienkiemio link versmių alkšnyne apie 0,5–1 km teks paėjėti Nemuno paslėniu. Jis yra už Gerdašių šventvietės ir senovės gyvenvietės šiaurės ribos, palei pakrantę išsėtęsusio Baltosios Ančios herpetologinio draustinio PR paribyje

Aplinka

Ties Gerdašiais didoka Nemuno kilpa, stumdama į rytus, praplėtė slėnį net keliomis viršsalpinėmis terasomis. Apatinės pakilusios apie 5–8 m aukščiau upės, vietomis net banguotai kauburiuotos su papustyto smėlio lėkštomis pakilumomis (aIV, vIV) ir nuo vagos nutolstančios apie 1 km. Už jų į pat senslėnio šlaitus atsiremia plati senoji smėlinga (aIIIbl) terasa, priskiriama cokolinei bei plytinti didesniame, maždaug 90–100 m NN aukštyje. Nemuno vandens lygis Gerdašių kilpos vingyje siekia 80–82 m NN altitudes, o senoji terasa virš vandens iškyla net iki 20 metrų. Šiame Nemuno slėnio kilpos praplatėjime daug kur aukštakai pakilusiuose krantuose plyti nemaži pievų plotai, apsupti miško. Prie įvairaus ir net žvirgždingo smėlio (aIV, vIV, aIIIbl) prikloto labai praplėsto slėnio per Krivonių, Gerdašių miškus iš ŠV pusės priartėja Kapčiamiesčio fluvio-glacialinė (zandrinė) lyguma, savo smėlynų (fIIgr) gruntinio vandens srautus čia nukreipianti į Nemuną. Įsirežusiam Nemuno slėnyje išsivysto intensyvi požeminio vandens ištakos sritis, išplitusi siaura juosta abipus slėnio. Tik kiek

nutolus nuo jo į aukštesnę fluvio-glacialinę lygumą jau formuojasi atvirkštiniai hidrogeodinaminiai veiksniai ir vystosi ryški mitybos sritis. Todėl šioje labai kaičių hidrologinių sąlygų paupės vietovėje versmėmis gali lietus tiek spūdinis, tiek ir nespūdinis (gruntinis) vanduo. Stataus ir aukšto (apie 20 m) šlaito papėdėje išplautas didelis apylėkštis sufozinis cirkas, kurio smėlėtas dugnas (apie 92–94 m NN) paplūdes vandeniui, nutekantiu išsiskaidžiusiais srauteliais tarp žvirgždo ir gargždo apvalainukų ir nedidelių riedulių. Maždaug 30 m pločio (ŠR–PV kryptimi) sufoziniame cirke trykšta keletas stiprių ištakos židinių, kurių vanduo susilieja į 1–1,5 m pločio srovingą upelį ir nuteka P–PV kryptimi. Šaltiniuojantis duburys susiformavęs senosios cokolinės terasos (aIIIbl) šlaito papėdėje, sąlyčio vietoje su dabartinio aliuvio (aIV) dariniiais.

Dabartinė būklė, kaptazas

Versmės atsiveria sufozinio cirko dugne iš geltono smėlio su žvirgždu ir gargždu sluoksnio (aIIIbl), po dugną išsibarsčiusiais židiniaus. Į duburį „nuslydusios“ nuošliaužos dabar apaugusios medžiais, šlai-

tas stabilus, apžėlęs. Net aukštesniuose kranteliuose yra atsivėrusios padrėkusios įgiuvos. Vandeniui gurgiantį šaltiniuotą duburį supa išlakūs baltalksniai ir juodalksniai, dugne ir nutekančioje išplovoje (upelyje) privirtę apsamanojusių medžių stuobrių. Natūralus lapuočiais apaugęs aukštesnis paslėnis su šlaite atsivėrusiu sufoziniu cirku. Šaltinis arba šaltiniuotas ruožas yra atokioje vietoje, nelankomas, nekaptuotas, nėra nuorodų, todėl nežinant sunkiai randamas.

Žinoma, kad kažkur čia pat netoli pievoje, prie tvenkinio su grioviu yra dar kitas šaltinis. Nežinant, jį sunku rasti tarp žolynų kiek žemesnėje terasoje, kurioje jis atsiveria ir silpnai liejasi jau mineraliniu (silpnai sūroku, 3–5 g/l) vandeniui. Skirtingai nuo apibūdinto (krentančio, gėlo vandens) – tai kylantis šaltinis, maitinamas gilesnių sluoksnių spūdinio vandeniui.

Vandens fizikinės savybės

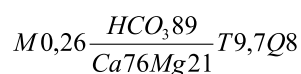
Vanduo skaidrus, bekvapis. Dujų išsiskyrimo reiškiniai nepastebėta. Išmatavus mobiliu matuokliu (2014-04-23) vanduo buvo 9,7°C temperatūros, neutralus (pH = 7,38). Savitasis elektros laidis (SEL) = 277 μS/cm, vandens oksidacinis ir redukcinis potencialas Eh = +83 mV, daug deguonies (O₂ = 10,09 mg/l).

Vandens cheminės savybės

Vanduo gėlas, turi mažai mineralinių medžiagų (256 mg/l), jame nedaug chloridų (7,68 mg/l), sulfatų (6,02 mg/l) ir natrio (2,12 mg/l). Azoto junginių (nitritų ir amonio) ir vandenyje ištirpusios ge-

ležies neaptikta. Nitratų koncentracija labai menka (0,99 mg/l). Vanduo minkštas (bendrasis vandens kietumas 3,06 mg-ekv/l).

Cheminės sudėties formulė (ekv/%)

Nustatomo komponento pavadinimas	Nustatyta vertė		
	mg/l	mg-ekv/l	ekv. proc.
Ištirpusių mineralinių medžiagų suma	256		
Sausoji liekana 180 °C	164		
Bendrasis kietumas		3,06	
Karbonatinis kietumas		3,00	
Nekarbonatinis kietumas		0,06	
Anijonai:			
Chloridai, Cl ⁻	7,68	0,22	6,53
Sulfatai, SO ₄ ²⁻	6,02	0,13	3,86
Hidrokarbonatai, HCO ₃ ⁻	183,06	3,00	89,02
Nitritai, NO ₂ ⁻	< 0,02	0,00	0,00
Nitratai, NO ₃ ⁻	0,99	0,02	0,59
Katijonai:			
Natrias, Na ⁺	2,12	0,09	2,86
Kalis, K ⁺	< 0,06	0,00	0,00
Kalcis, Ca ²⁺	47,95	2,39	75,87
Magnis, Mg ²⁺	8,20	0,67	21,27
Amoniakas, NH ₄ ⁺	< 0,03	0,00	0,00
Kitos analitės:			
pH, pH vienetai 20 °C	8,19		
Bendroji geležis, Fe mg/l	< 0,025		
Savitasis elektros laidis, μS/cm	283		

Tautosakinės, kraštotylinės, istorinės žinios

Padavimai byloja, kad Kunigo šaltinio vietoje stovėjusi bažnyčia, kuri prasmegusi. Šaltinio vanduo, kaip tikima, pasižymi gydančiomis savybėmis. Nors dabar šios galios net vietinių primirštos.

Tipas

Krentantis (erozinis), giliame sufoziniame cirke. Maitinamas nusidrenuojančiu smėlinių nuogulų gruntiniu vandeniui

Režimas

Nuolatinio veikimo

Vandeningumas

Vidutinio vandeningumo (reikšmingas), vizualiai debitas 5–8 l/s iki 30 m³/h

Vandens tipas

Kalcio, magnio hidrokarbonatinis

Aprašė:

P. Gedžiūnas,
Z. Zanevskij, 2015